

Groot Haesebroekseweg 51

Adres	Groot Haesebroekseweg 51
Postcode	2243 EE
Kadastraal nummer	F5269
Naam	Nvt
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermd monument	5
Benoeming onderdelen complex	Woonhuis; 2 paar hekpijlers
Oorspronkelijke functie	Wonen; erfafscheiding
Datering/Bouwjaar	1925

Omvang bescherming

De bescherming betreft het WOONHUIS en de bijbehorende HEKPIJLERS. Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

In 1925 ontwierp Co Brandes een landhuis voor R. Parqui. R. Parqui (1861-1938) woonde aanvankelijk in Den Haag. In 1925 besloot de familie naar Wassenaar te verhuizen. Ze traden hiermee in het voetspoor van andere familieleden, onder wie de Wed. C.J. Parqui en de autohandelaar A. Parqui die zich kort daarvoor in Wassenaar hadden gevestigd. Achterop het perceel, ontsloten vanaf de Konijnenlaan, bevond zich een bestaande garage. Deze is later afgesplitst. In 1954 werd de via een tussenlid met het huis verbonden berg- en werkplaats verbouwd tot garage. In 1979 volgde de bouw van een vrijstaande, dubbele carport. Volgens het bouwarchief van de gemeente hebben er voorts geen wijzigingen van het pand plaatsgevonden. De vanaf de openbare weg in het zicht zijnde gevels zijn gaaf bewaard gebleven. Co Brandes tekende ook een tuin in de Nieuw Architectonische Tuinstijl, overeenkomstig tuinen zoals bij Villa Maarheeze (Rijksstraatweg 675) en De Beuk (Oud Wassenaarseweg 8-10, gesloopt), eveneens villa's van zijn hand. Deze tuin liep helemaal door naar de Konijnenlaan, maar is niet meer herkenbaar aanwezig (conclusie op basis van google earth-beeld). Nog wel herkenbaar aanwezig van Brandes' ontwerp is de gebogen oprijlaan met de dubbele toegangen.

Over de architect

Jacobus Johannes (Co) Brandes (1884-1955) heeft in Wassenaar en de regio Den Haag een omvangrijk en gevarieerd oeuvre nagelaten. Zijn oeuvre bevat niet alleen woonhuizen, maar ook bijvoorbeeld kantoren, hotels en tuinontwerpen. Brandes stond bekend als vakkundig en hardwerkend en werd gewaardeerd om zijn kwaliteiten en als mens. Hij was lid van de Haagse Kunstkring en gaf regelmatig lezingen. Daarnaast richtte hij in 1918 het tijdschrift 'Levende Kunst' op, dat diende om eigentijdse architectuur en kunst onder de aandacht te brengen. Brandes genoot zijn opleiding in een timmermanswerkplaats en als bouwkundig tekenaar. Vervolgens werkte hij bij diverse architectenbureaus waaronder dat van Van der Steur in Haarlem en vanaf 1909 werkte hij voor het architectenbureau Hoek & Wouters, toen gevestigd in Den Haag. In 1912 werd hij compagnon binnen dat bureau. Het is moeilijk toeschrijvingen te doen wat betreft de projectarchitect voor werken binnen het bureau. Over het algemeen wordt aangenomen dat Wouters de acquisitie deed en zich vooral met de projectontwikkeling bezig hield. Hoek had de dagelijkse leiding van het bureau en Brandes ontwierp. Daarom worden de werken van het bureau Hoek & Wouters vanaf 1909 doorgaans aan Brandes toegeschreven. Bovendien bleef Brandes na de opheffing van het bureau in 1915 tot 1918 voor Wouters werken, zodat ook na deze tijd werken van het bureau van Wouters van Brandes' hand kunnen zijn.

Er zijn in Wassenaar circa 25 werken van Co Brandes bewaard gebleven. Daaronder zijn verscheidene rijksmonumenten, zoals Boekhorst (Schouwweg 68-69, 1913), Villa Maarheeze (Rijksstraatweg 675, 1914), Nijenstede (Schouwweg 107, 1915), de Bonifaciuschool (Kloosterland, 1917) en Schouwenhoek (Schouwweg 102, 1917). Het huis op de hoek Buurtweg-Waldeck Pymontlaan, genaamd Hilgestede, uit 1919 in De Kieviet is beschermd als gemeentelijk monument.

Aanvankelijk ontwierp Co Brandes in de Nieuw Historiserende Stijl; hiervan is Villa Maarheeze een voorbeeld. Later ontwikkelde hij een vormentaal in de Nieuwe Haagse Schoolstijl, zoals Groot Haesebroekseweg 51. Hierbij stond een evenwichtige massaopbouw en een kubistische wijze van bouwen met in- en uitspringende gevelvlakken centraal. De dak werden van ruime overstekken voorzien, zodat de sterke horizontale geleiding van de gevels ook ondersteund werd door de dakranden. Daarnaast werd veel aandacht in het ontwerp besteed aan de relatie tussen binnen en buiten en een vloeiende overgang daartussen, zoals overdekte terrassen en loggia's. Bij deze wijze van ontwerpen hoorde een tuin in Nieuw Architectonische Tuinstijl, waarin ook veel aandacht werd besteed aan de overgang van het huis naar de tuin, waarbij geleidelijk van binnen, naar semi-binnen (erkers, veranda's, pergola's), naar een stenig buiten (terras) en vervolgens (via trappen) naar de tuin overgegaan wordt. Het 'buiten-binnen-zijn' komt bij Groot Haesebroekseweg 51 niet alleen tot uitdrukking in het terras maar ook in de loggia op de verdieping (aan de achterzijde). Brandes' werken in de Nieuwe Haagse Schoolstijl zijn bijvoorbeeld het nabijgelegen Meijenhage op Duinvoetlaan 2 uit 1918 dat hij voor zichzelf bouwde, Koninginneweg 1, Septima, uit 1921 en Konijnenlaan 41 uit 1924 (inclusief een tuinontwerp in Nieuw Architectonische Tuinstijl). Van al deze ontwerpen is Groot Haesebroekseweg 51 het meest geraffineerd in opbouw en detaillering in combinatie met een hoge mate van gaafheid.

Over Groot Haesebroek

De bebouwing van de villawijk Groot Haesebroek kwam vanaf het begin van de twintigste eeuw op gang, samen met de ontwikkeling van Park Oud Wassenaar. De N.V. Exploitatiemaatschappij Park Groot Haesebroek, waarvan J.Th. Wouters directeur was, bracht de kavels van beide parken tegelijkertijd in de verkoop. Vanaf 1910 kwam de verkoop goed op gang. In dezelfde tijd werd het kasteel Oud Wassenaar omgebouwd tot hotel met als idee dat het dienst kon doen als gastenverblijf voor de nieuwe bewoners van de villaparken. De bloeitijd was van 1915 tot 1921 toen maar liefst 52 kavels, voornamelijk langs de Schouwweg, Konijnenlaan en Koekoekslaan, werden verkocht. Het architecten- en projectontwikkelingsbureau Hoek en Wouters ontwierp een groot aantal van deze huizen, waaronder Schouwweg 61 in 1909, Schouwweg 79 'Eikenterp' uit 1910 en Konijnenlaan 29 in 1911. Co Brandes, als architect aan het bureau Hoek en Wouters verbonden, tekende onder meer Groen van Prinsterenlaan 11 in 1915 en Schouwweg 107, beide in 1915 en nummer 102 in 1917. Brandes ontwierp ook Konijnenlaan 41, De Hilhorst, in 1924. De bebouwing langs de Groot Haesebroekseweg kwam grotendeels tijdens het Interbellum tot stand.

Co Brandes ontwierp behalve nummer 51 tevens nummer 33, Schauenburg, in 1916 en nummer 55 in 1920.

Stedenbouwkundige aspecten

Het huis ligt aan de Groot Haesebroekseweg, de doorgaande noord-zuid gerichte weg langs de villawijken De Kieviet en Groot Haesebroek, die de verbinding vormt van Wassenaar-noord/centrum met Wassenaar-zuid. Het huis ligt tegenover het villapark De Kieviet en in de zichtas van de Kievietslaan.

Het pand heeft twee toegangen, geflankeerd met gemetselde hekpijlers en voor het huis ligt een gebogen oprijlaan.

Architectonische beschrijving¹

Het deels onderkelderde woonhuis is in twee bouwlagen opgetrokken vanuit een samengestelde plattegrond. De schilddaken zijn voorzien van een zeeg en gedekt met gebakken leien in maasdekking. De aangebouwde berging heeft een schilddak; het tussenlid heeft twee dakschilden met een platte afdekking ertussen.

Het hoofdvolume is verticaal geleed door middel van uitspringende delen, zoals de drie in het gevelvlak risalerende schoorstenen, de risalerende entreepartij met trappenhuis, de serre met balkon aan de rechterzijde en de uitgebouwde serre met daarboven een loggia en een dakkapel aan de achterzijde. De horizontale belijning bestaat uit banden in kunststeen, die zowel als lekdorpels als als lateien zijn toegepast, alsmede onder de dakvoet zijn aangebracht. Ook zijn er lagen in uitkragend, donker metselwerk ter plaatse van muurdammen. Het sterk overkragende dakoverstek benadrukt de horizontale belijning. Op ieder dakschild bevindt zich een dakkapel met platte afdekking, conform de bouwtekening. Het pand is opgetrokken in rode baksteen in ketting verband, waarbij door verschillend reductieproces verkleuringen van de stenen hebben plaatsgevonden. Hierdoor is een levendige gevel met onder meer gesinterde stenen ontstaan, waarbij de plint meer kleuraccenten bevat dan de rest van het opgaand werk. De donkere stenen zijn ook toegepast als lagen boven en onder de kunststenen banden, lateien en lekdorpels. De risaliet met entree bevat een sterk uitkragende luifel van kunststeen en heeft een gemetselde stoep met borstweringen die afgedekt zijn met kunststeen. Deze afdekking loopt door als horizontale band in de gevel. De stalen ramen hebben hun basisindeling conform de bouwtekening behouden. Opvallend in het ontwerp zijn voorts enkele hoekoplossingen c.q. overgangen van risalerende muurdelen, zoals het overhoeks geplaatste venster op de verdieping in de voorgevel in het risalerende muurvlak van de schoorsteen en de hoekoplossing bij de keuken aan de voorzijde (noordhoek), waarbij de risalerende schoorsteen eindigt ter plaatse van de latei van het keukenvenster.

De aangebouwde berging is in hout op een stenen plint opgetrokken. Aan de achterzijde (bij de woonkamer) bevindt zich een terras.

Hekpijlers

Twee paar samengestelde, gemetselde hekpijlers met kunststenen dekplaten.

Waardstelling

Het woonhuis met hekpijlers is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van de wijk Groot Haesebroek in het bijzonder;

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

- vanwege de plaats die deze villa inneemt in het Wassenaarse oeuvre van architect Co Brandes als een van zijn werken in Nieuwe Haagse School;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm en het vrijwel gaaf bewaarde, eigentijdse en typerende materiaalgebruik en detaillering;
- vanwege de elementen van de erfafscheiding die een ruimtelijk-functionele relatie met het huis hebben;
- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg';
- vanwege de beeldbepalende ligging aan de doorgaande weg Groot Haesebroekseweg en in de as van de Kievietslaan.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; opname 8 oktober 2012 vanaf openbare weg, geen toestemming verkregen voor bezoek; www.bonas.nl; http://nl.wikipedia.org/wiki/Johan_Mutters;
Bewonersvereniging 'De Kieviet', 'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;
Blok, E., et.al. 'Villa Maarheeze', TasT, 2008;
Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;
'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar.